

ธรรมประยุกต์ (Applied Dhamma)

หนังสือรวม
บทธรรม

วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
เป็นบ่อเกิด - เติบโต - แพร่ขยายให้ พระครูสังฆรักษ์ชุตินันท์ ปิยะสาโรจน์

ธรรมประยุกต์

(Applied Dhamma)

หนังสือวิชาการ
พ.ศ. ๑๙๙๓-๑๙๙๔

วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เขียนโดย รศ. เสือ ธรรมะประทีป - พระครูสังวรวิวัฒน์คุณา ปิยะสาธิต

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

เอกสารประเภทหนังสือวิชาการ
รหัส ๑๐๑ ๔๐๔

ธรรมประยุกต์

(Applied Dhamma)

งานผลิตเอกสารวิชาการ หลักสูตรสาขาวิชาพระพุทธศาสนา

วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เรียบเรียงโดย : เสถียร สระทองให้ – สังฆรักษ์เชษฐา ปิยสาสน์

พุทธศักราช ๒๕๖๖

ธรรมประยุกต์ : (Applied Dhamma)

- ผู้เรียบเรียง : นายเสถียร สระทองให้, พระครูสังฆรักษ์เชษฐา ปิยสาสโน
กองบรรณาธิการ : รศ.ดร.ประพัฒน์ ศรีกุลกิจ
คณะกรรมการ : รศ.ดร.สุทธิชัย ยังสุข, รศ.ดร.วรภุช ถิ่นช้าง
ผู้ทรงคุณวุฒิ : รศ.ดร.ปัญญา นามสง่า, รศ.ดร.ประพัฒน์ ศรีกุลกิจ, รศ.ดร.สุทธิชัย ยังสุข
คณะที่ปรึกษา : รศ.ดร.ปัญญา นามสง่า, พระครูสมณธรรมธาดา ผศ.ดร.
จัดรูปเล่ม : นายเสถียร สระทองให้, รศ.ดร.ประพัฒน์ ศรีกุลกิจ
พิสูจน์อักษร : รศ.ดร.ประพัฒน์ ศรีกุลกิจ, นายจีต ชัยชนะ
ออกแบบปก : นายเสถียร สระทองให้
พิมพ์ครั้งที่ ๑ : พฤษภาคม ๒๕๖๖
จำนวนพิมพ์ : ๑๐๐ เล่ม จำนวน ๒๓๖ หน้า
ราคา : ๒๐๐ บาท

: ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

- : National Library Thailand Cataloging Publication Data
: เสถียร สระทองให้, พระครูสังฆรักษ์เชษฐา ปิยสาสโน.
: ธรรมประยุกต์ : (Applied Dhamma : พิษณุโลก - บริษัท โฟกัสพริ้นต์
: จำกัด, 2566. 395 หน้า.
: 1 ธรรมประยุกต์ I. ชื่อเรื่อง
: XXXXXXXXXXXX

ISBN : XXXXXXXXXXXX

ลิขสิทธิ์ : ลิขสิทธิ์เป็นของผู้แต่ง

- : ห้ามลอกเลียนแบบไม่ว่าส่วนหนึ่งส่วนใดของหนังสือเล่มนี้
: นอกจากได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรเท่านั้น

จัดพิมพ์โดย : นายเสถียร สระทองให้ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

- : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช

พิมพ์ที่ : บริษัท โฟกัสพริ้นต์, จำกัด, Focus printing co., ltd.

- : โทร 055- 225037, 055-219783-4, fax. 055-2250. 110/212 ถนนพยุหะ

- : ตำบลในเมือง, อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก รหัสไปรษณีย์ 65,000

คำนำ

เอกสารประเภทหนังสือวิชาการเรื่อง “ธรรมประยุกต์” เล่มนี้จัดทำขึ้นเพื่อประกอบการเรียนการสอนในรายวิชา ธรรมประยุกต์ซึ่งเป็นรายวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มีระดับหน่วยกิต ๒ หน่วยกิต ใช้เวลาในการศึกษา ๑๖ สัปดาห์ สัปดาห์ละ ๒ คาบ รวมทั้งสิ้น ๓๒ คาบ

เอกสารวิชาการเล่มนี้ผู้เขียนได้พัฒนามาจากคำบรรยาย ที่ผู้เขียนได้บรรยายในรายวิชา ธรรมประยุกต์ในหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา เป็นวิชาเฉพาะสาขาวิชาพระพุทธศาสนา สำหรับผู้ศึกษาในวิชาดังกล่าว การผลิตเอกสารประเภทหนังสือวิชาการเล่มนี้ได้คำนึงถึงความสอดคล้องกับคำอธิบายรายวิชาที่กำหนดไว้ในโครงสร้างหลักสูตร ในขณะเดียวกันก็ปรับปรุงเนื้อหาให้สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าด้วยพัฒนาการของหลักธรรม ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการศึกษารายวิชาที่เกี่ยวข้องต่อไป

สาระสำคัญของเอกสารวิชาการเรื่อง “ธรรมประยุกต์” ประกอบด้วยบทเรียนจำนวน ๘ บท มีเนื้อหาครอบคลุมรายวิชาธรรมประยุกต์ด้านศึกษาหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเพื่อนำมาประยุกต์ใช้และบูรณาการในการพัฒนาคุณภาพชีวิต แก้ปัญหาชีวิตและสังคม พัฒนาการของหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ตั้งแต่กำเนิดและพัฒนาการของหลักธรรมตั้งแต่เริ่มต้นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจากวิธี “มุขปาฐะ” และพัฒนาการมาเป็นลายลักษณ์อักษรจนถึงปัจจุบัน ผู้เขียนหวังว่าเอกสารประเภทหนังสือวิชาการเรื่อง “ธรรมประยุกต์” เล่มนี้จะเป็นประโยชน์กับผู้ศึกษาในกลุ่มวิชาทางพระพุทธศาสนาและวิชาที่เกี่ยวข้องในทุกระดับชั้น และผู้สนใจทั่วไป

อนึ่ง หากมีข้อบกพร่องผิดพลาดประการใดอันเกิดขึ้นในส่วนต่างๆ ของเอกสารวิชาการเล่มนี้ ผู้เขียนต้องขออภัยเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

นายเสถียร สระทองให้

อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาพระพุทธศาสนา

วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คำปรารภ

วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีนโยบายส่งเสริมให้คณาจารย์ได้มีการผลิตตำราวิชาการ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาอาจารย์ประจำหลักสูตรและพัฒนาเนื้อหาในรายหลักสูตรรายวิชาให้ได้คุณภาพ ในการรับรองประกันคุณภาพการศึกษาและส่งเสริมให้คณาจารย์ได้นำไปต่อยอดเสนอขอตำแหน่งทางวิชาการต่อไป เอกสารประเภทหนังสือวิชาการชุดวิชาธรรมประยุกต์ เป็นวิชาที่มุ่งให้นิสิตได้ศึกษาหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเพื่อนำมาประยุกต์ใช้และบูรณาการในการพัฒนาคุณภาพชีวิตแก้ปัญหาชีวิตและสังคม โดยอาศัยหลักพุทธธรรมและการศึกษาเผยแผ่พระพุทธศาสนา ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน อันจะเป็นบทเรียนและใช้ประโยชน์สูงสุดในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต่อไปในอนาคต

เอกสารชุดวิชานี้ ผ่านคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสาขาวิชาพระพุทธศาสนา แม้จะผ่านการตรวจทานจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว แต่ก็อาจมีสิ่งที่ไม่สมบูรณ์อยู่บ้าง จึงหวังว่าผู้รู้หรือผู้อ่านจะให้ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป

ขออนุโมทนาและขอบคุณ ท่านอาจารย์เสถียร สระทองให้ และคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ได้พัฒนาเนื้อหาในเอกสารเล่มนี้ให้เกิดมีขึ้น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารประกอบการสอนเล่มนี้จะอำนวยประโยชน์ แก่นิสิต นักศึกษา และประชาชนผู้สนใจต่อไป

พระครูสุเมธธรรมธาดา ผศ.ดร.

รก. ประธานหลักสูตรสาขาวิชาพระพุทธศาสนา

วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พุทธศักราช ๒๕๖๖

คำนิยม

เอกสารประหนังสือวิชาการเรื่อง “ธรรมประยุกต์” มีเนื้อหาวิชาที่ปรากฏในหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในหมวดวิชา เฉพาะด้านพระพุทธศาสนาระดับปริญญาตรี โดยมีแนวสังเขปกำหนดให้ศึกษาหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเพื่อนำมาประยุกต์ใช้และบูรณาการในการพัฒนาคุณภาพชีวิต แก้ปัญหา ชีวิตและสังคม ในด้านต่างๆ ของพุทธศาสนิกชนในประเทศไทย ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน เมื่อได้อ่านงานของท่านอาจารย์เสถียร สระทองให้ ที่ได้เรียบเรียงหนังสือเล่มนี้แล้ว ขอชื่นชมในการเพียรพยายามที่ได้เสียสละผลิตตำราให้เกิดเป็นคุณประโยชน์แก่ผู้ศึกษา

อันที่จริงแล้วฐานะของความเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตรในทุกมหาวิทยาลัยในประเทศไทยของเรา สิ่งที่เป็นความภูมิใจของอาจารย์แต่ละท่านนั้นก็คือผลงานทางวิชาการ เช่น เอกสารประกอบการสอน หนังสือ ตำรา บทความวิชาการ หรืองานวิจัย เป็นต้น เพราะสิ่งดังกล่าวนี้เป็นเครื่องรองรับความก้าวหน้าและความสำเร็จทางวิชาการที่เด่นชัดที่สุดในอันที่จะนำไปสู่ตำแหน่งทางวิชาการ เช่น ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ศาสตราจารย์ และเป็นผลงานรองรับประกันคุณภาพการศึกษา

เมื่อได้อ่านเนื้อหาในเอกสารวิชาการเล่มนี้ครบถ้วนแล้ว เอกสารวิชาการเล่มนี้มีเนื้อหาครอบคลุมครบถ้วนตามแนวสังเขปรายวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เหมาะสำหรับใช้ประกอบการเรียนการสอน ดังนั้นจึงขอชื่นชมในผลงานของอาจารย์เสถียร สระทองให้ อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาพระพุทธศาสนาของวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช ที่ได้พัฒนาเนื้อหาในเอกสารเล่มนี้ให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาต่อไป

รศ.ดร. สุทธิชัย ยังสุข

อาจารย์ประจำภาควิชาปรัชญาศาสนา มหาวิทยาลัยนเรศวร

พุทธศักราช ๒๕๖๖

สารบัญ

ผู้ทรง	ก
คำปรารภ	ข
คำนำ	ค
คำนิยม	ง
สารบัญ	(จ)
บทที่ ๑ ความเบื้องต้นของธรรมประยุกต์	๑
๑.๑ ความหมายของธรรมประยุกต์	๒
๑.๑.๑ ความหมายสังขธรรม	๓
๑.๑.๒ ความหมายจริยธรรม	๓
๑.๑.๓ ความหมายของธรรมะ	๔
๑.๒ ความหมายของการประยุกต์	๕
๑.๒.๑ การประยุกต์ในความหมายอื่น	๕
๑.๓ พุทธธรรมประยุกต์	๖
๑.๓.๑ ความหมายของหลักพุทธธรรม	๗
๑.๓.๒ หลักการของพุทธธรรม	๘
๑.๓.๓ ลักษณะสำคัญของพุทธธรรม	๘
๑.๓.๔ ความสำคัญของพุทธธรรม	๑๑
๑.๔ ธรรมประยุกต์ คืออะไร	๑๒
๑.๔.๑ อูบายทุกข์เพื่อดับทุกข์	๑๓
๑.๔.๒ วิธีใช้สมุห์ทัยเพื่อดับทุกข์	๑๓
๑.๔.๓ พุทธธรรมกับตัวสภาวะ	๑๔
๑.๕ พุทธธรรมกับชีวิต	๑๖
๑.๕.๑ พุทธธรรมกับรากฐานของชีวิต	๑๗
๑.๕.๒ พุทธธรรมกับวิถีชีวิตประจำวัน	๑๘
๑.๕.๓ การประยุกต์ตามหลักพุทธธรรม	๑๙

สรุปท้ายบท

บทที่ ๒ ธรรมประยุกต์กับมนุษย์

- ๒.๑ ความหมายของมนุษย์
 - ๒.๑.๑ มนุษย์ในทัศนะของศาสนา
 - ๒.๑.๒ มนุษย์ในทัศนะของศาสนาคริสต์และอิสลาม
 - ๒.๑.๓ มนุษย์ในทัศนะของศาสนาฮินดู
 - ๒.๑.๔ มนุษย์ในทัศนะของพระพุทธศาสนา
- ๒.๒ กระบวนการเกิดของมนุษย์
 - ๒.๒.๑ ที่มาของมนุษย์
 - ๒.๒.๒ การกำเนิดตามหลักพระพุทธศาสนา
 - ๒.๒.๓ พัฒนาการทางชีววิทยาของมนุษย์
- ๒.๓ องค์ประกอบของมนุษย์
 - ๒.๓.๑ มนุษย์ประกอบด้วยอะไร
 - ๒.๓.๒ องค์ประกอบของมนุษย์ที่เรียกว่า “เบญจขันธ์”
- ๒.๔ ประเภทของมนุษย์
 - ๒.๔.๑ มนุษย์ ๕ ประเภท
- ๒.๕ จุดมุ่งหมายสูงสุดของมนุษย์
 - ๒.๕.๑ นิพพาน
 - ๒.๕.๒ ความหมายของนิพพาน
 - ๒.๕.๓ ลักษณะของนิพพาน
 - ๒.๕.๔ สถานะของนิพพาน
 - ๒.๕.๕ ประเภทของนิพพาน
 - ๒.๕.๖ ภาวะของผู้บรรลุนิพพาน

สรุปท้ายบท

บทที่ ๓ ธรรมประยุกต์กับวิถีชีวิต

- ๓.๑ ความหมายของวิถีชีวิต
 - ๓.๑.๑ ความสำคัญของวิถีชีวิต

๓.๑.๒ จุดเริ่มต้นของวิถีชีวิต	๕๗
๓.๑.๓ ความหมายของคำว่า “สัมมาทิฐิ”	๕๗
๓.๒ ความสำคัญของสัมมาทิฐิต่อวิถีชีวิต	๕๙
๓.๓ เป้าหมายชีวิต	๖๑
๓.๓.๑ เป้าหมายบนดิน	๖๒
๓.๓.๒ เป้าหมายบนฟ้า (ระดับกลาง)	๖๔
๓.๓.๓ เป้าหมายเหนือฟ้า (ระดับสูงสุด)	๖๗
๓.๔ อุปสรรคของชีวิต	๖๙
๓.๔.๑ กิเลสตัวอุปสรรคของชีวิต	๖๙
๓.๔.๒ ความหมายของกิเลส	๗๐
๓.๕ ทางแก้อุปสรรคของชีวิต	๗๑
๓.๕.๑ ธรรมแก้อุปสรรคของชีวิต	๗๒
๓.๕.๒ แก้อุปสรรคด้วยหลัก ๕	๗๓
๓.๕.๓ ข้อปฏิบัติเมื่อเกิดอุปสรรค	๗๕
๓.๕.๔ การแก้ปัญหาชีวิตด้วยไตรสิกขา	๗๗
๓.๕.๕ แก้ปัญหาชีวิตด้วยหลักอริยสัจ ๔	๗๙
สรุปท้ายบท	๘๔
บทที่ ๔ ธรรมประยุกต์กับคุณค่าของชีวิต	๘๕
๔.๑ ความหมายของคุณค่าของชีวิต	๘๕
๔.๑.๑ ความหมายของหลักธรรม	๘๗
๔.๑.๒ หลักธรรมกับชีวิต	๙๐
๔.๒ การดำเนินชีวิตตามหลักธรรม	๙๑
๔.๒.๑ อริยสัจกับการดำเนินชีวิต	๙๑
๔.๒.๒ สัมปยุตธรรม ๗ กับการดำเนินชีวิต	๙๓
๔.๒.๓ อิทธิบาท ๔ กับการดำเนินชีวิต	๙๔
๔.๒.๔ อบายมุข ๖ กับการดำเนินชีวิต	๙๕
๔.๓ หลักธรรมกับสังคม	๙๘

- ๔.๓.๑ สังคหวัตถุ ๔ กกับการอยู่ร่วมกันในสังคม
- ๔.๓.๒ ธรรมอันเป็นเครื่องให้สังคมเป็นสุข
- ๔.๔ หลักธรรมพิชิตใจตน
 - ๔.๔.๑ ยุทธศาสตร์ชีวิต พิชิตใจตน
 - ๔.๔.๒ หลักธรรมต่อตนเอง
 - ๔.๔.๓ หลักธรรมต่อผู้อื่น

สรุปท้ายบท

บทที่ ๕ ธรรมประยุกต์กับสังคม

- ๕.๑ ความหมายของสังคม
 - ๕.๑.๑ โครงสร้างทางสังคม
 - ๕.๑.๒ ลักษณะมูลฐานของสังคม
 - ๕.๑.๓ ประเภทของสังคม
- ๕.๒ ความสำคัญของสังคม
 - ๕.๒.๑ พระพุทธศาสนากับสังคม
 - ๕.๒.๒ มนุษย์กับสังคม
 - ๕.๒.๓ สถาบันสังคม
- ๕.๓ พัฒนาการเพื่อพัฒนาสังคม
 - ๕.๓.๑ ขั้นตอนของการพัฒนาตน
 - ๕.๓.๒ การดำเนินชีวิตที่ดี ๓ อย่าง
 - ๕.๓.๓ จิตสำนึกของนักพัฒนาตน
 - ๕.๓.๔ การพัฒนาตนที่รอบด้าน
- ๕.๔ ธรรมประยุกต์เพื่อสังคม
 - ๕.๔.๑ ชีวิตดีงาม สังคมดีงาม
 - ๕.๔.๒ หลักธรรมต้นแบบของสังคม
 - ๕.๔.๓ ส่งเสริมธรรม สร้างสังคม
 - ๕.๔.๔ ธรรมในกระแสโลกาภิวัตน์
- ๕.๕ องค์ประกอบการพัฒนาตนเพื่อสังคม

๑๕
๑๖
๑๗
๑๘
๑๙
๒๐
๒๑
๒๒
๒๓
๒๔
๒๕
๒๖
๒๗
๒๘
๒๙
๓๐
๓๑
๓๒
๓๓
๓๔
๓๕
๓๖
๓๗
๓๘
๓๙
๔๐
๔๑
๔๒
๔๓
๔๔
๔๕
๔๖
๔๗
๔๘
๔๙
๕๐

บท

บท

๕.๕.๑ องค์ประกอบ ๓ ด้านของการพัฒนา	๑๔๔
๕.๕.๒ หลักธรรมเพื่อพัฒนา ๓ ด้านสำหรับประชาชน	๑๔๕
๕.๕.๓ เครื่องช่วยและเครื่องวัดการพัฒนา	๑๔๖
สรุปท้ายบท	๑๔๘
บทที่ ๖ ธรรมประยุกต์กับสิ่งแวดล้อม	๑๔๙
๖.๑ ความหมายของสิ่งแวดล้อม	๑๕๐
๖.๑.๑ ประเภทของสิ่งแวดล้อม	๑๕๐
๖.๑.๒ ความสำคัญของสิ่งแวดล้อม	๑๕๑
๖.๑.๓ พระพุทธศาสนากับสิ่งแวดล้อม	๑๕๒
๖.๑.๔ มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม	๑๕๔
๖.๒ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามแนวพุทธ	๑๕๖
๖.๒.๑ หลักธรรมกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	๑๕๖
๖.๒.๒ ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์	๑๕๘
๖.๒.๓ จิตสาธารณะหรือจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม	๑๖๑
๖.๒.๔ หลักธรรมมาธิปไตยกับสิ่งแวดล้อม	๑๖๒
๖.๓ ปัญหากับการพัฒนาสิ่งแวดล้อม	๑๖๔
๖.๓.๑ หลักธรรมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม	๑๖๖
๖.๔ หลักการพระพุทธศาสนากับการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม	๑๖๘
๖.๔.๑ ความหมายของสิ่งแวดล้อม	๑๖๘
๖.๔.๒ ต้นแบบการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	๑๗๐
สรุปท้ายบท	๑๗๔
บทที่ ๗ ธรรมประยุกต์กับเศรษฐศาสตร์แนวพุทธ	๑๗๕
๗.๑ ความหมายของเศรษฐศาสตร์	๑๗๖
๗.๑.๑ ขอบเขตของเศรษฐศาสตร์	๑๗๗
๗.๑.๒ ประโยชน์ของเศรษฐศาสตร์	๑๘๘
๗.๒ เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ	๑๘๙
๗.๒.๑ ความหมายของเศรษฐศาสตร์แนวพุทธพุทธ	๑๘๐

๗.๒.๒	ลักษณะของเศรษฐศาสตร์แนวพุทธพุทธ	๑๘๑
๗.๒.๓	เศรษฐศาสตร์แนวพุทธกับพฤติกรรมมนุษย์	๑๘๒
๗.๓	ธรรมประยุกต์กับเศรษฐศาสตร์	๑๘๖
๗.๓.๑	เศรษฐศาสตร์แนวพุทธกับการผลิต	๑๘๗
๗.๓.๒	เศรษฐศาสตร์แนวพุทธกับการบริโภค	๑๘๘
๗.๓.๓	การกระจายผลผลิตทางเศรษฐศาสตร์	๑๘๙
๗.๔	เศรษฐศาสตร์มีชัยมีมา	๑๘๙
๗.๔.๑	ความพอดีหรือทางสายกลาง	๑๘๖
๗.๔.๒	ตัวกำหนดเศรษฐศาสตร์แนวพุทธ	๑๘๗
๗.๔.๓	จุดประสงค์ของเศรษฐศาสตร์แนวพุทธ	๑๘๘
๗.๔.๔	พุทธเศรษฐศาสตร์และความต้องการของมนุษย์	๑๘๘
๗.๕	ลักษณะสำคัญของเศรษฐศาสตร์แนวพุทธ	๑๘๙
๗.๕.๑	คุณค่าแท้คุณค่าเทียมสู่พฤติกรรมในการบริโภค	๑๘๕
๗.๕.๒	เศรษฐศาสตร์กับเศรษฐกิจแนวพุทธศาสตร์	๑๘๖
๗.๕.๓	เศรษฐศาสตร์แนวพุทธกับคุณภาพชีวิต	๑๘๖

สรุปท้ายบท

บทที่ ๘	ธรรมประยุกต์กับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	๒๐๐
๘.๑	จุดเริ่มต้นของเศรษฐกิจพอเพียง	๒๐๑
๘.๑.๑	ความเป็นมาของเศรษฐกิจพอเพียง	๒๐๒
๘.๑.๒	ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง	๒๐๔
๘.๑.๓	หลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง	๒๐๕
๘.๑.๔	การพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งตนเอง	๒๐๖
๘.๒	ความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง	๒๐๘
๘.๒.๑	การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	๒๐๘
๘.๒.๒	ประเทศไทยกับเศรษฐกิจพอเพียง	๒๑๐
๘.๒.๓	พระราชดำรัสที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง	๒๑๑
๘.๒.๔	การดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริพอเพียง	๒๑๕

๘.๓	แนวทางการปฏิบัติตนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง	๒๑๖
	๘.๓.๑ การปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง	๒๑๖
	๘.๓.๒ หลักธรรมในเศรษฐกิจพอเพียง	๒๑๗
๘.๔	หลักการและวิธีการประยุกต์พุทธธรรม	๒๒๓
	๘.๔.๑ ความต้องการของสังคม	๒๒๔
	๘.๔.๒ เข้าไม่ถึงความสุข	๒๒๖
	๘.๔.๓ รู้จักเลือกสุขแท้และสุขเทียม	๒๒๘
	๘.๔.๔ เข้าใจริยสัจหมตทุกข์	๒๒๙
๘.๕	การปฏิบัติตนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง	๒๓๑
	๘.๕.๑ ลักษณะสำคัญของความพอเพียง	๒๓๒
	๘.๕.๒ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน	๒๓๔
	๘.๕.๓ ประยุกต์หลักเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาชีวิต	๒๓๖
๘.๖	การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง	๒๓๗
	๘.๖.๑ วิธีสร้างและสะสมความดี	๒๓๘
	๘.๖.๒ วิธีเว้นจากบาปให้สำเร็จ	๒๓๙
	๘.๖.๓ จริยธรรมของการเป็นพลเมืองดี	๒๔๑
	๘.๖.๔ พลเมืองตามแนวทางพุทธศาสนา	๒๔๓
	สรุปท้ายบท	๒๔๖
	บรรณานุกรม	๒๔๗
	บรรณานุกรมออนไลน์	๒๕๐
	ประวัติผู้เขียน	๒๕๑

แบบประเมินคุณภาพหนังสือ/ตำรา ก่อนการตีพิมพ์เผยแพร่

วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑. ข้อมูลเบื้องต้น

ชื่อผู้เสนอขอการประเมิน.....อาจารย์เสถียร สระทองให้.....

ชื่อผลงาน.....ธรรมประยุกต์ (Applied Dhamma).....

ชื่อเจ้าของผลงาน.....อาจารย์เสถียร สระทองให้.....

ใช้เป็นหนังสือประกอบการเรียนการสอน รายวิชา ธรรมประยุกต์, พระพุทธศาสนากับสังคม

สาขาวิชา..... พระพุทธศาสนา..... รหัสสาขาวิชา..... ๑๐๑ ๔๐๔.....

การเผยแพร่ การพิมพ์โดยโรงพิมพ์หรือสำนักพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น (เช่น ซีดีรอมหรือเว็บไซต์)

๒. ผลการพิจารณาคุณภาพหนังสือ

ข้อละ ๕ คะแนน

		ระดับคะแนน				
		๕	๔	๓	๒	๑
๑.	เนื้อหาสาระทางวิชาการถูกต้อง	✓				
๒.	เนื้อหาสาระทางวิชาการครบถ้วนสมบูรณ์และทันสมัย	✓				
๓.	การวิเคราะห์และเสนอความรู้หรือวิธีการที่ทันสมัย	✓				
๔.	แนวคิดและการนำเสนอที่ชัดเจน มีเอกภาพ ไม่สับสน สามารถทำให้ผู้ศึกษาติดตาม เนื้อหาของผลงานได้โดยสะดวก มีแหล่งอ้างอิงที่ถูกต้อง และมีการใช้ภาษาที่ ชัดเจนถูกต้องตามหลักภาษา ตลอดจนมีความเชื่อมโยงของหัวข้อ		✓			
๕.	ให้ความรู้ใหม่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาและวงวิชาการ/ผู้อ่านทั่วไป		✓			
๖.	การสอดแทรกความคิดริเริ่มและประสบการณ์หรืองานวิจัยของผู้เขียน หรือมี นวัตกรรมที่มีหลักการรองรับ	✓				
๗.	สามารถนำไปใช้เป็นแหล่งอ้างอิงหรือนำไปปฏิบัติได้	✓				
๘.	เป็นงานบุกเบิกทางวิชาการและมีการสังเคราะห์จนถึงระดับที่สร้างองค์ความรู้ใหม่		✓			
๙.	กระตุ้นให้เกิดความคิดและการค้นคว้าอย่างต่อเนื่อง		✓			
๑๐.	เป็นที่เชื่อถือยอมรับในวงวิชาการหรือวิชาชีพที่เกี่ยวข้องในระดับชาติ และ/หรือระดับนานาชาติ		✓			
รวมคะแนน		44/45				

รวมคะแนน	
----------	--

๓. สรุปผลการพิจารณาประเมินคุณภาพผลงานโดยรวมอยู่ในเกณฑ์

✓ ดีเด่น (๔๕ - ๕๐ คะแนน)

ดีมาก (๔๐ - ๔๔ คะแนน)

ดี (๓๕ - ๓๙ คะแนน)

พอใช้ (ต่ำกว่า ๓๕ คะแนน)

๕. ความเห็นเกี่ยวกับจุดเด่นหรือข้อบกพร่องของงานที่ประเมิน และ/หรือควรให้แก้ไขหรือทำเพิ่มเติมตามหลักเกณฑ์ที่ประเมินข้างต้น

ความเห็นเพื่อแก้ไขเพิ่มเติม

มีข้อบกพร่องเล็กน้อยตรงข้อ ๖
๑-๑๐- ๒๖/๑๒๖ จำนวน (๓๕๐) หน่วย * ๒๐ คะแนน
ตาม ขั้นตอน ขั้นตอนการออกข้อสอบ และใบประเมิน
มีข้อบกพร่องตรง ข้อ ๖.๑๒ จำนวน ๑๖ หน่วย
๑๖ คะแนน โดยให้เพิ่มข้อ ๖.๑๒ จำนวน
๑๖ หน่วยตามหลักเกณฑ์ ๑๐๑๖๖๖๖๖

ลงชื่อ.....ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้ประเมิน

(รศ.ดร. สุทธิชัย ยิ่งสุข)

วันที่.....เดือน พ.ศ.....

*หมายเหตุ : เกณฑ์การตัดสิน

โดยวิธีปกติ

1. ตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ และรองศาสตราจารย์จะต้องมีคุณภาพผลงานอยู่ในระดับดี
2. ตำแหน่งศาสตราจารย์
 - 2.1 โดยวิธีที่หนึ่งจะต้องมีคุณภาพผลงานอยู่ในระดับดีมาก
 - 2.2 โดยวิธีที่สองจะต้องมีคุณภาพผลงานอยู่ในระดับดีเด่น

โดยวิธีพิเศษ

1. ตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์และรองศาสตราจารย์จะต้องมีคุณภาพผลงานอยู่ในระดับดีมาก
2. ตำแหน่งศาสตราจารย์จะต้องมีคุณภาพผลงานอยู่ในระดับดีเด่น

แบบประเมินคุณภาพหนังสือ/ตำรา ก่อนการตีพิมพ์เผยแพร่

วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑. ข้อมูลเบื้องต้น

ชื่อผู้เสนอขอการประเมิน.....อาจารย์เสถียร สระทองให้.....

ชื่อผลงาน.....ธรรมประยุกต์ (Applied Dhamma).....

ชื่อเจ้าของผลงาน.....อาจารย์เสถียร สระทองให้.....

ใช้เป็นหนังสือประกอบการเรียนการสอน รายวิชา ธรรมประยุกต์, พระพุทธศาสนากับสังคม
สาขาวิชา.....พระพุทธศาสนา.....รหัสสาขาวิชา.....๑๐๑ ๔๐๔.....

การเผยแพร่ การพิมพ์โดยโรงพิมพ์หรือสำนักพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น (เช่น ซีดีรอมหรือเว็บไซต์)

๒. ผลการพิจารณาคุณภาพหนังสือ

ข้อละ ๕ คะแนน

		ระดับคะแนน				
		๕	๔	๓	๒	๑
๑.	เนื้อหาสาระทางวิชาการถูกต้อง	✓				
๒.	เนื้อหาสาระทางวิชาการครบถ้วนสมบูรณ์และทันสมัย	✓				
๓.	การวิเคราะห์และเสนอความรู้หรือวิธีการที่ทันสมัย		✓			
๔.	แนวคิดและการนำเสนอที่ชัดเจน มีเอกภาพ ไม่สับสน สามารถทำให้ผู้ศึกษาติดตาม เนื้อหาของผลงานได้โดยสะดวก มีแหล่งอ้างอิงที่ถูกต้อง และมีการใช้ภาษาที่ ชัดเจนถูกต้องตามหลักภาษา ตลอดจนมีความเชื่อมโยงของหัวข้อ		✓			
๕.	ให้ความรู้ใหม่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาและวงวิชาการ/ผู้อ่านทั่วไป	✓				
๖.	การสอดแทรกความคิดริเริ่มและประสบการณ์หรืองานวิจัยของผู้เขียน หรือมี นวัตกรรมที่มีหลักการรองรับ		✓			
๗.	สามารถนำไปใช้เป็นแหล่งอ้างอิงหรือนำไปปฏิบัติได้		✓			
๘.	เป็นงานบุกเบิกทางวิชาการและมีการสังเคราะห์จนถึงระดับที่สร้างองค์ความรู้ใหม่		✓			
๙.	กระตุ้นให้เกิดความคิดและการค้นคว้าอย่างต่อเนื่อง	✓				
๑๐.	เป็นที่เชื่อถือยอมรับในวงวิชาการหรือวิชาชีพที่เกี่ยวข้องในระดับชาติ และ/หรือระดับนานาชาติ		✓			
รวมคะแนน		44				

๓. สรุปผลการพิจารณาประเมินคุณภาพผลงานโดยรวมอยู่ในเกณฑ์

ดีได้น (๔๕ - ๕๐ คะแนน)

✓ ดีมาก (๕๐ - ๕๔ คะแนน)

ดี (๓๕ - ๓๙ คะแนน)

พอใช้ (ต่ำกว่า ๓๕ คะแนน)

๕. ความเห็นเกี่ยวกับจุดเด่นหรือข้อบกพร่องของงานที่ประเมิน และ/หรือควรให้แก้ไขหรือทำเพิ่มเติมตามหลักเกณฑ์ที่ประเมินข้างต้น

ความเห็นเพื่อแก้ไขเพิ่มเติม

ข้อ (๓) การประเมิน เครื่องมือ การออกแบบ ใช้ประเด็น
 ข้อ (๓) การประเมิน เครื่องมือ การออกแบบ ใช้ประเด็น
 ข้อ (๔) การประเมิน เครื่องมือ การออกแบบ ใช้ประเด็น
 ข้อ (๕) การประเมิน เครื่องมือ การออกแบบ ใช้ประเด็น
 ข้อ (๖) การประเมิน เครื่องมือ การออกแบบ ใช้ประเด็น
 ข้อ (๗) การประเมิน เครื่องมือ การออกแบบ ใช้ประเด็น
 ข้อ (๘) การประเมิน เครื่องมือ การออกแบบ ใช้ประเด็น
 ข้อ (๙) การประเมิน เครื่องมือ การออกแบบ ใช้ประเด็น
 ข้อ (๑๐) การประเมิน เครื่องมือ การออกแบบ ใช้ประเด็น

ลงชื่อ ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้ประเมิน

(รศ.ดร. ประพัฒน์ ศรีกุลกิจ)

วันที่.....เดือน พ.ศ.....

*หมายเหตุ : เกณฑ์การตัดสิน

โดยวิธีปกติ

1. ตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ และรองศาสตราจารย์จะต้องมีคุณภาพผลงานอยู่ในระดับดี
2. ตำแหน่งศาสตราจารย์
 - 2.1 โดยวิธีที่หนึ่งจะต้องมีคุณภาพผลงานอยู่ในระดับดีมาก
 - 2.2 โดยวิธีที่สองจะต้องมีคุณภาพผลงานอยู่ในระดับดีได้น

โดยวิธีพิเศษ

1. ตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์และรองศาสตราจารย์จะต้องมีคุณภาพผลงานอยู่ในระดับดีมาก
2. ตำแหน่งศาสตราจารย์จะต้องมีคุณภาพผลงานอยู่ในระดับดีได้น

แบบประเมินคุณภาพหนังสือ/ตำรา ก่อนการตีพิมพ์เผยแพร่

วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑. ข้อมูลเบื้องต้น

ชื่อผู้เสนอขอการประเมิน.....อาจารย์เสถียร สระทองให้.....

ชื่อผลงาน.....ธรรมประยุกต์ (Applied Dhamma).....

ชื่อเจ้าของผลงาน.....อาจารย์เสถียร สระทองให้.....

ใช้เป็นหนังสือประกอบการเรียนการสอน.....รายวิชา ธรรมประยุกต์, พระพุทธศาสนากับสังคม.....

สาขาวิชา.....พระพุทธศาสนา.....รหัสสาขาวิชา.....๑๐๑ ๔๐๔.....

การเผยแพร่ การพิมพ์โดยโรงพิมพ์หรือสำนักพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น (เช่น ซีดีรอมหรือเว็บไซต์)

๒. ผลการพิจารณาคุณภาพหนังสือ

ข้อละ ๕ คะแนน

		ระดับคะแนน				
		๕	๔	๓	๒	๑
๑.	เนื้อหาสาระทางวิชาการถูกต้อง	☒				
๒.	เนื้อหาสาระทางวิชาการครบถ้วนสมบูรณ์และทันสมัย	☒				
๓.	การวิเคราะห์และเสนอความรู้หรือวิธีการที่ทันสมัย		☒			
๔.	แนวคิดและการนำเสนอที่ชัดเจน มีเอกภาพ ไม่สับสน สามารถทำให้ผู้ศึกษาติดตาม เนื้อหาของผลงานได้โดยสะดวก มีแหล่งอ้างอิงที่ถูกต้อง และมีการใช้ภาษาที่ ชัดเจนถูกต้องตามหลักภาษา ตลอดจนมีความเชื่อมโยงของหัวข้อ		☒			
๕.	ให้ความรู้ใหม่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาและวง วิชาการ/ผู้อ่านทั่วไป	☒				
๖.	การสอดแทรกความคิดริเริ่มและประสบการณ์หรืองานวิจัยของผู้เขียน หรือมี นวัตกรรมที่มีหลักการรองรับ	☒				
๗.	สามารถนำไปใช้เป็นแหล่งอ้างอิงหรือนำไปปฏิบัติได้		☒			
๘.	เป็นงานบุกเบิกทางวิชาการและมีการสังเคราะห์จนถึงระดับที่สร้างองค์ความรู้ใหม่		☒			
๙.	กระตุ้นให้เกิดความคิดและการค้นคว้าอย่างต่อเนื่อง		☒			
๑๐.	เป็นที่เชื่อถือยอมรับในวงวิชาการหรือวิชาชีพที่เกี่ยวข้องในระดับชาติ และ/หรือระดับนานาชาติ		☒			
รวมคะแนน						๕๔

๓. สรุปผลการพิจารณาประเมินคุณภาพผลงานโดยรวมอยู่ในเกณฑ์

ดีเด่น (๔๕ - ๕๐ คะแนน)

ดีมาก (๔๐ - ๔๔ คะแนน)

ดี (๓๕ - ๓๙ คะแนน)

พอใช้ (ต่ำกว่า ๓๕ คะแนน)

๕. ความเห็นเกี่ยวกับจุดเด่นหรือข้อบกพร่องของงานที่ประเมิน และ/หรือควรให้แก้ไขหรือทำเพิ่มเติมตามหลักเกณฑ์ที่ประเมินข้างต้น

ความเห็นเพื่อแก้ไขเพิ่มเติม ข้อ 3. ภาคนอกเขตที่มีอยู่ใกล้
ต้นตำรับ ข้อ 4. ภาคนอกเขตที่มีอยู่ใกล้
ข้อ (6) ควรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กล่าวไว้กับ
งาน - ข้อ (6) ภาคนอกเขตที่มีอยู่ใกล้
วิชา ภาคนอกเขตที่มีอยู่ใกล้ ข้อ (๗) สามารถใช้ข้อ
ข้อ (8) ภาคนอกเขตที่มีอยู่ใกล้ ข้อ (9) ภา
คนอกเขตที่มีอยู่ใกล้ ข้อ (9) ภาคนอกเขตที่มีอยู่ใกล้
ภาคนอกเขตที่มีอยู่ใกล้

ลงชื่อ..... ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้ประเมิน

(รศ.ดร. ปัญญา นามสง่า)

วันที่.....เดือน พ.ศ.....

*หมายเหตุ : เกณฑ์การตัดสิน

โดยวิธีปกติ

1. ตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ และรองศาสตราจารย์จะต้องมีคุณภาพผลงานอยู่ในระดับดี
2. ตำแหน่งศาสตราจารย์
 - 2.1 โดยวิธีที่หนึ่งจะต้องมีคุณภาพผลงานอยู่ในระดับดีมาก
 - 2.2 โดยวิธีที่สองจะต้องมีคุณภาพผลงานอยู่ในระดับดีเด่น

โดยวิธีพิเศษ

1. ตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์และรองศาสตราจารย์จะต้องมีคุณภาพผลงานอยู่ในระดับดีมาก
2. ตำแหน่งศาสตราจารย์จะต้องมีคุณภาพผลงานอยู่ในระดับดีเด่น

คำสั่งวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ที่ ๐๘๙ /๒๕๖๓

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอ่านผลงานทางวิชาการของ นายเสถียร สระทองให้

เพื่อให้การบริหารจัดการงานทางด้านวิชาการในการรองรับประกันคุณภาพการศึกษา และการกำหนดตำแหน่งทางวิชาการในเบื้องต้น เป็นไปตามเกณฑ์และวิธีการ วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ดำเนินไปตามขั้นตอนด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๔๐ จึงแต่งตั้งให้ผู้มีรายนามดังต่อไปนี้ เป็นคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอ่านผลงานวิชาการ ประเภทหนังสือหรือตำรา เรื่อง ศีกษาอิสระทางพระพุทศศาสนา ศีกษาศาสตรใ พระไตรปิฎก สัมมนาพระพุทศศาสนา ธรรมนิเทศ และ พุทศศิลปะ ประกอบด้วย

๑. รองศาสตราจารย์ ดร. วรกฤต เกื่อนช้าง
๒. รองศาสตราจารย์ ดร. ปัญญา นามสง่า
๓. รองศาสตราจารย์ ดร. สุทธิชัย ยิ่งสุข

มีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้

๑) ทำการอ่านและตรวจผลงานทางวิชาการ ประเภทหนังสือ หรือตำราในเรื่องที่กำหนดของนายเสถียร สระทองให้

๒) ทำการประเมินเอกสารทางวิชาการในเรื่องที่กำหนดของอาจารย์ในหลักสูตรสาขาวิชา พระพุทศศาสนา เพื่อเป็นเอกสารรองรับการประกันคุณภาพการศึกษา และกำหนดขอตำแหน่งทางวิชาการระดับศาสตราจารย์

ทั้งนี้ ให้มีผลตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๓

(พระราชรัตนสุธี, รศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

